

Pregătirea Profesională a Învățătorilor ca parte a Zonei Europene a Învățământului Superior (Care este Strategia pentru Instruirea Învățătorilor?)

Pavel Zgaga
Universitatea din Ljubljana

Întrebări introductive

Instruirea și pregătirea profesională a învățătorilor nu este o insulă.

Învățătorii lucrează în cadrul societăților noastre; cu toate acestea, ei uneori par a fi izolați împreună cu copiii săi în sălile de clasă.

În zilele noastre sistemele de instruire și pregătire profesională sunt expuse la provocări și schimbări profunde. Dimensiunile sale structurale, sociale și internaționale suferă reformări substanțiale.

Rezultă oare aceste schimbări în șanse și evoluții noi pentru instruirea și pregătirea profesională a învățătorilor, în particular a învățătorilor în calitate de profesie cu titlul științific de Licențiat (studii superioare)?

Reformele reprezintă o necesitate, precum și un parteneriat

Reformele sistemelor de învățământ (superior) în Europa și la nivel global sunt o *necesitate* stabilită de lumea rapid schimbătoare:

- ⌚ *Lărgirea accesului la studii (terțiare)*
- ⌚ *Progresul “societății bazate pe cunoștință”*
- ⌚ *Internaționalizarea studiilor (superioare)*
- ⌚ *Mobilitatea, cooperarea, concurența, interdependența*

În cadrul Europei de azi în curs de integrare, în pofida problemelor, există o *nevoie* vizibilă pentru un forum deschis la care guvernele, universitățile, studenții și alți participanți s-ar putea întâlni pentru a discuta aspecte legate de modernizarea și dezvoltarea învățământului superior. Acest forum este procesul de la Bologna (PB).

Zona Europeană a Învățământului Superior - 2010

Scopul principal al PB este de a stabili o *Zonă Europeană a Învățământului Superior* (EHEA; 45 țări) comună până în 2010 cu următoarele trăsături caracteristice:

- *recunoașterea reciprocă a calificărilor;*
- *structura amplă comună a studiilor (3 cicluri);*
- *regulile și procedurile convenite în asigurarea calității;*
- *direcțiile de studiere mai flexibile;*
- *perspectiva unei instruirii continue în învățământul superior;*
- *sporirea mobilității studenților, absolvenților și pedagogilor;*
- *considerarea principiului abilității de angajare în câmpul muncii, etc.*

La nivel *legislativ*, autoritățile naționale sunt responsabile pentru implementare, iar la nivel de *program* - își asumă responsabilitatea instituțiile de învățământ superior.

Aspectele structurale versus aspectele interne ale reînnoirii

În procesul de reînnoire, schimbările *structurale* par a fi de interes primordial. Într-adevăr, în comparație cu modelele tradiționale, schimbările sunt enorme. *Trei cicluri*:

a) *primul / studii universitare* (3-4 ani, 180-240 ECTS);

b) *al doilea / studii de Masterat* (1-2 ani, 60-120 ECTS);

c) *al treilea / studii de Doctorat* (3-4 ani, 180 ECTS).

Schimbările structurale sunt importante, însă potențialul acestora poate fi realizat pe deplin doar în baza unei *reînnoiri interne*.

Chiar și *filozofia* (conceptele) *studiilor de învățământ superior este în proces de schimbare* - inclusiv studiile viitorilor pedagogi.

🕒 **Un Cadru pentru Calificări ale EHEA** (Copenhaga, ianuarie 2005 🕒 Bergen 19 mai 2005).

Dimensiunea Copernicus în Învățământul Superior

În mod tradițional, abordările învățământului superior au început cu perspectiva *acelora care produc, mențin și înaintază Cunoștințele*; vorbind mai simplu – *din perspectiva profesorilor*. Acesta era “punctul de vedere al lui Arhimede” privind cunoștințele academice (tradiționale) și toate structurile procesului de studii, metodele de predare și studiere, etc. i-au fost supuse.

Discursul nou al învățământului superior, care s-a maturizat pe parcursul ultimelor decenii, se întoarce la acest punct de vedere și îl stabilește într-un mod nou din perspectiva *celora care au nevoie și caută Cunoștințe*; vorbind mai simplu - *din perspectiva studentului* [adică, *abordarea axată pe student*]. Structurile procesului de studii, metodele de predare și studiere necesită un nou “punct de sprijin” conceptual.

Câteva concepte noi

Calificarea învățământului superior: “Orice titlu, diplomă sau alt certificat eliberat de o autoritate competentă care atestă completarea cu succes a programului de învățământ superior.” Este la fel de important atât pentru *angajare în câmpul muncii* cit și pentru *continuarea studiilor*.

Rezultatele studierii diferă de *scopurile* studierii: ele sunt mai mult legate de realizările studentului decât de intențiile generale ale învățătorului.

Fiind însoțite de criterii transparente de evaluare, acestea specifică cerințele (minime) pentru acordarea creditelor ECTS.

Competențele: combinarea dinamică a calităților (cu privire la *cunoștințe* și *aplicarea* acestora, la *atitudini și responsabilități*) care descriu **rezultatele studierii** = *pe acele sunt în stare să le îndeplinească studenții la sfârșitul perioadei de studii*.

Rezultatul presupune mai mult decât o sumare mecanică a cursurilor

Flexibilitatea: modalitățile în care un student în parte are posibilitatea să combine creditele (sarcina de lucru; cursurile opționale) pentru a căpăta un *profil* potrivit al *calificării* sale (sau de a-și lărgi calificarea într-o perspectivă de instruire continuă, spre exemplu, să capete licența de a preda un alt obiect) ar trebui considerat un principiu că rezultatul final – titlul științific – presupune *mai mult decât o sumare mecanică a cursurilor / modulelor individuale*.

În continuare, **rezultatele studierii** sunt definite de trei dimensiuni: *cicluri / nivele de studiere* (indicii rezultatelor studierii în primul, al doilea și al treilea ciclu), *sarcina de lucru a*

studentului (exprimată în credite ECTS) și *calitatea instituției* (organizarea; cercetarea și predarea; echipamentul etc.).

Asigurarea calității (AC)

⌚ *Standardele și îndrumările pentru AC în EHEA* (Grupul E 4; februarie 2005 ⌚ Bergen, 19 mai 2005)

1. Importanța *AC interne în cadrul instituțiilor de învățământ superior*; rolul studenților.
2. Utilizarea setului convenit de *standarde europene pentru AC interne și externe* în contextul PB.
3. Stabilirea *registriului european de agenții AC recunoscute*; revizuirile ciclice ale agențiilor AC.
4. statele membre ale PB trebuie să împuternicească universitățile să *aleagă dintre toate agențiile (evaluare și acreditare)* din registrul european.
5. statele membre ale PB trebuie să *accepte evaluările acestor agenții* și să le utilizeze în calitate de bază pentru deciziile privind licențierea sau finanțarea instituțiilor de învățământ superior.

Învățământul superior nu este un turn de fildeș

În societățile moderne, Învățământul Superior are **obiective multiple**:

- dezvoltarea și menținerea bazei de cunoștințe avansate;
- pregătirea pieței de muncă;
- stimularea dezvoltării personale și
- pregătirea pentru viață în calitate de cetățeni activi în cadrul societății democratice.

Nu există cunoștințe avansate fără *autonomie*; cu toate acestea, este necesar în procesul elaborării noilor planuri de studii, precum și în evaluarea calității universităților, *de a coopera cu toți participanții*.

În *pregătirea profesională a învățătorilor* acest lucru este și mai important deoarece acesta este un *domeniu interdisciplinar* care solicită mediul extern (școala) în calitate de laborator al său.

Învățământul superior versus pregătirea profesională a învățătorilor

Multe *instituții de învățământ superior* au început procesele de *reînnoire a programelor de studii* la diferite *discipline*.

La diferite discipline și în diferite domenii de studiere, a fost de asemenea lansată o *cooperare internațională mai vastă în reînnoirea programelor de studii*; inclusiv domeniul *pregătirii profesionale și instruirii învățătorilor*.

Cazul **ADAPTARE (TUNING)**: circa 15 universități din toate țările PB își “adaptează” programele de studii în 9 domenii de disciplină, inclusiv *educația și pregătirea profesională a învățătorilor* – vezi <http://tuning.unideusto.org/tuningeu>.

Țările UE, din cadrul agendei “*Obiectivele 2010*”, de asemenea acordă atenție dezvoltării pregătirii profesionale și instruirii învățătorilor – *rețeaua ENTEP*: nu doar pregătirii profesionale *inițiale* a învățătorilor la universități și colegii, dar și instruirii *la locul de muncă* și dezvoltării *parteneriatului cu școlile*.

Câteva constatări privind *Adaptarea*

În Europa există o *varietate incredibilă de tradiții și sisteme* pentru pregătirea profesională și instruirea învățătorilor: este necesar *de a le “adapta”*; cu toate acestea, orice *“uniformizare” (“armonizare”)* trebuie strict evitată.

Sistemul de la Bologna de trei cicluri oferă posibilități mai bune pentru dezvoltarea și împuternicirea acestui domeniu.

Reînnoirea internă (a programelor de studii) bazată pe concepte noi (cum ar fi rezultatele studierii, competențele, ECTS etc.) fac *posibilă* elaborarea *programelor comparabile* (mobilitate, recunoaștere, transfer, etc.) fără *“a uniformiza”* programele de studii instituționale.

Accentul urmează a fi pus pe *modernizarea metodelor și abordărilor studierii, predării și evaluării*, inclusiv pe *măsurile ce asigură calitatea internă*.

Principiile UE Comune pentru Competențele și Calificările Învățătorilor

În cadrul extinderii EU-25, *“adaptarea” calificărilor (nu doar terțiare)* în diverse profesii reprezintă o necesitate sporită: un cadru comun de calificări – inclusiv studiile liceale – este deja în proces de constituire.

Anul trecut (2004), pregătirea profesională CE – DG a început să elaboreze un document special cu privire la *competențele și calificările pentru pedagogi și formatori*.

Proiectul documentului accentuează *rolul și importanța calității pregătirii profesionale a învățătorilor și formatorilor* în contextul *strategiei UE de la Lisabona*.

Pregătirea profesională și instruirea învățătorilor și formatorilor – de asemenea în cooperare cu facultățile și școlile – a fost confirmată în calitate de *factori cheie* pentru intrare în *societatea bazată pe cunoștințe*.

A. Principii comune

Profesia de pedagog și formator este:

(1) o *profesie cu titluri științifice* de natură interdisciplinară care cuprinde:

a) cunoștințe privind *disciplina de studii*,

b) cunoștințe în domeniul *pedagogiei*,

c) capacități necesare pentru a *îndruma și a susține elevii/studentii*,

d) înțelegerea *dimensiunii sociale și culturale ale educației*;

(2) o profesie plasată în *contextul instruirii continue* (pregătire profesională și instruire la locul de muncă);

(3) o profesie *mobilă* (în cadrul Europei);

(3) o profesie *bazată pe parteneriat* (spre exemplu cu școlile, etc.)

Ultimul dar nu și cel mai puțin important: (este / trebuie să fie?!) o profesie *atractivă* cu un *statut corespunzător în societate!*

B. Competențele cheie

Predarea, instruirea și studierea trebuie să fie abordate într-un sens mai larg: precum în aspectele sale *economice*, așa și în cele *sociale și culturale*.

Activitatea învățătorilor și formatorilor necesită dezvoltarea competențelor acestora în *trei orizonturi distincte*:

(1) *lucrul cu cunoștințele, tehnologiile și informația*,

(2) *lucrul cu semenii (inclusiv, etc.)*

(3) *lucrul cu și în cadrul societății* (dimensiunea națională, Europeană și globală).

La 20-21 iunie 2005 a fost organizată o conferință UE mare la Bruxelles pentru a verifica această *agendă* înaintea adoptării formale a Competențelor și Calificărilor Învățătorilor în cadrul structurilor politice ale Uniunii Europene (2006). Participanții au susținut-o ferm.

Concluzie

Schimbul de practici bune și cooperarea dintre țări este necesară în ziua de astăzi. Cazul Proiectului de Cercetare *Îmbunătățirea Dezvoltării Profesionale a Instruirii Specialiștilor și a Predării* (2004-2006; 12 țări din Europa de Sud-est – inclusiv Albania și Slovenia)

are drept scop:

- utilizarea celor mai bune practici europene, în sistemele anumite ale regiunii Europei de Sud-est pentru a îmbunătăți pregătirea profesională și instruirea în sistemele locale;
- introducerea acestor practici în cadrul realității instituționale,
- contribuirea la dezvoltarea națională în domeniul pregătirii profesionale și instruirii învățătorilor și
- îmbunătățirea cooperării regionale și Europene în pregătirea profesională și instruirea învățătorilor.